

SELÇUKLU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

SELÇUK

YIL : I

ÖZEL SAYI : I

KASIM - 1985

ATATÜRK ve GENÇLİK ÖZEL SAYISI

ATATÜRK ve SPOR

M. Akif ZİYAGİL (*)

Atatürk, Cumhuriyetin ve istikbalin yegâne teminatı olarak gördüğü Türk Gençliğine: **Birinci vazifen, Türk İstiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.**» emrini vermiş ve böylece kurduğu Cumhuriyeti gençliğe emanet etmiştir. Yıkıcı ve bölücü düşmanların hedefi olan Cumhuriyetimizi, korumak ve Atamızın gösterdiği **«Muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak»** için, Atatürk'ün ifadesiyle **«Cumhuriyet fikren, ilmen ve bedenen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister.»**

Hayatı çeşitli savaş alanlarında sürekli mücadeleyle geçen Büyük Önder beden kabiliyetlerinin milletlerin kaderleri üzerindeki etkisini bizzat yaşayarak görmüştür. 30.Eylül.1926 da Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı heyetini Çankaya'da kabulünde yaptığı konuşmada :

«Yalnız Ben size milletçe, memleket evlâtlarında sporculuğun ne kadar mühim olduğunu izâh için şunu diyebilirim :

Mukaddes vatani, Türk Milletinin yüksek şeref ve menfaatini müdafaa eden ordudur. Bundan daha mühim bir dayanak düşünülebilir mi? İşte bu kıymetli, yüksek ve büyük kuvvetin huzurunda size hitaben diyorum ki :

Bütün milleti ve memleket evlâtlarını sportmen yapabilmek için sarf edilen çalışmanın emniyet ve kudsiyeti aynı derecede kıymetli ve mühimdir ve şerefli ordumuza kıymetli bir menbâ teşkil edebilmek nokta-i nazarından, kahraman ordumuza en yüksek hissiyatla takdir, takdis ve himaye olunmaya değer ulu bir menbâ kudsiyetini ihrâz eder.»

Beden eğitimi ve sporun kitlelere yayılması için, öğretim ve eğitim kurumlarının kurulması ve eğiticilerin yetiştirilmesi sporda kal-

(*) Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Bölüm Başkanı

kınmanın temel şartıdır. Bu hakikatten hareket edilerek 18.Ağustos.1923 tarihli hükümet programında Terbiye-i Bedeniye Darülmüallimini'nin açılması öngörülmüştür. Çok geçmeden bugünkü Gazi Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü «Gazi Terbiye Enstitüsü» adı altında hizmete girmiştir. Atatürk bu konuda dahada acele ederek Gazi Terbiye Enstitüsü açılmadan önce İsveç'ten beden eğitimi öğretim üyeleri getirterek özel kurslar verdirtmiş, bu kurslarda başarı gösteren beden eğitimci ve subayları Avrupa'ya çeşitli spor dallarında ihtisasa göndertmiştir.

Atatürk'ün beden eğitimi ve sporu toplumumuz için gerekli görmesinin temelinde «Gürbüz ve sağlıklı nesiller Türkiye Cumhuriyetinin mayası olacaktır.» fikri yatmaktadır. Neslimizin sağlıklı ve kuvvetli olması, geleceğe daha güvenli bakmamıza, düşmanlarımıza karşı caydırıcılığımızın artmasını, devletimizin yükselmesini ve varolmasını sağlayacaktır. Nesillerimizin sağlıklı ve kuvvetli olmalarının aracı olarak beden eğitiminin tüm vatandaşlara sağlanmasını gerekli görmüştür. Günümüzde başlıyan «kitle spor» hareketleri yıllar önce Atamızın şu vecizesiyle devlet adına Türk sporunu yönetenlere hedef olarak gösterilmiştir :

«Türk sosyal bünyesinde spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yüceltmeyi düşünürken sadece gösteriş için herhangi bir yarışmada kazanmak azmiyle spor çizmezler, esas olan her yaştaki Türkler için beden eğitimi sağlamaktır.»

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk resmi spor teşkilatı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı 16.Ocak.1923 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısınının 170 sayılı kararıyla menâfi-i umumiyyeye hadim cemiyet (kamu yararına çalışan dernek) sayılarak Hükümet bütçesinden tahsisat ayrılmıştır. Böylece spor devlet himayesine alınıyordu. 16.Ocak.1924 tarihli Bakanlar Kurulu kararnamesinde, Avrupa'nın en güçlü devletlerine karşı yaptığı savaştan yeni çıkmış muzaffer Türkiye'nin spor dünyasının bu en büyük gösterisine katılmasında yalnız sportif açıdan değil, politik bakımdanda büyük yarar olacağı, düşüncesiyle, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin maddi yönden büyük bir sıkıntısının olmasına rağmen 1924 Paris Olimpiyat Oyunları için «şimdilik» kaydıyla 17.000. TL. Türkiye İdman Cemiyetleri Genel Merkezine verildi. Bu kararnamenin altında Cumhurbaşkanı olarak Gazi Mustafa Kemal'in imzası bulunuyordu.

Demek ki, Büyük Önder en zor şartlarda dahi Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığının temsili ve propagandası açısından elzem görme-

si dolayısıyla Hükümet bütçesinde spor'a tahsisat ayrılmasını onaylamıştır. Atatürk «Açık ve kat'i olarak söyleyeyim ki, sporda muvafak olabilmek için her türlü muavenetten ziyade, bütün milletçe sporun mahiyeti ve kıymetinin anlaşılması ve ona kalpten muhabbet ve onu vatani bir vazife telakki eylemek lazımdır» ifadesinde, sporun bütün milletçe sevilmesini ve milli vazife şuuruyla spor yapılmasını emretmiştir.

Türk sporunu Devlet adına yöneten B.T.G.M. (Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü) 3530 sayılı kanunla 29.Haziran.1938 yılında Atatürk vefat etmeden önce kurulmuştur. Bu teşkilatın izliyeceği spor politikası Atamızın «Her çeşit spor faaliyetlerini Türk Gençliğinin milli terbiyenin ana unsurlarından saymak lâzımdır. Bu işte hükümetin şimdiye kadar olduğundan daha çok ciddi ve dikkatli davranması, Türk Gençliğinin spor bakımındanda milli heyecan içinde, itina ile yetiştirilmesi önemli tutulmalıdır.» ifadesinde genel olarak gösterilmiştir.

Büyük Kurtarıcı'nın vefatını takip eden yıllarda Avrupa ve Dünyanın en büyük spor gazetesi olan ve Fransa'da yayınlan «L'Auto»-da çıkan geniş bir makalede Atatürk'ün spora verdiği büyük önemi uzun uzun övülürken şu satırlarada yer vermişti :

«Dünyada ilk defa beden eğitimini mecbûri kılan devlet adamı o oldu. Yalnız kağıt üzerinde ve nutuklarda değil, bunu bilfiil yerine getirdi. Stadyumlar ve çeşitli spor merkezleri tesis ettirdi. Halk-evlerinin spor kollarını bizzat murakabe etti ve milletin mukadderatına hâkim olduğu günden itibaren Türkiye'de spor, gittikçe artan bir önem ve değer kazandı»

Atatürk sporu sever, sporcuyla himaye eder, fırsat buldukça aktif olarak spor yapardı. En çok sevdiği spor dalları güreş, yüzme, kürek ve binicilikti. «Ben her güreşte arkamda Türk milletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürdüm.» diyen, Kurtdereli Mehmet Pehlivan'ı 1931 yılının bin lirasıyla mükafatlandırmış ve Kurtdereli'nin bu sözünü Türk sporcularına «Meslek düsturu» olarak kabul etmiştir.

Büyük Önder, «Spor Yalnız beden kabiliyetlerinin bir üstünlüğü sayılmaz. İdrâk ve ahlâkta bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zekâ ve kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlâkısını severim.» sözünde, sporu tahlil ederek fizikî ve zihni özelliklerin yanısıra ahlâkında sporun, ayrı düşünülemez bir ele-

manı olduğunu, örnek sporcuda gerekli vasıfları en güzel şekilde belirtmiştir.

Atatürk ilke ve inkılâplarından ayrılmıyan, fikren, ilmen ve bedenen kuvvetli ve uyanık bir gençlik elinde Türkiye Cumhuriyet'i çağdaş medeniyetler seviyesine çıkararak ebediyyen varolacaktır.

KAYNAK

(Atabeyođlu Cem, Atatürk ve Spor 1981).